

Coste de la Iglesia de Nuestra Señora de la Cruz del Hospital - Alacant

Al voltant d'una peça

El tesoro de Sant Joan
d'Alacant
2014

El tesoro de
El tesoro de
The treasure of
Sant Joan
d'Alacant

MARQ

MUSEO EUROPEO
DEL AÑO 2004

MUSEO ARQUEOLÓGICO DE ALICANTE

DIPUTACIÓN
DE ALICANTE

El tesoro de
El tesor de
The treasure of
Sant Joan
d'Alacant

Julio J. Ramón Sánchez

EL HALLAZGO DEL TESORO DE SANT JOAN D'ALACANT

LA TROBALLA DEL TRESOR DE SANT JOAN D'ALACANT

THE DISCOVERY OF THE TREASURE OF SANT JOAN D'ALACANT

Figura 1. Cuatro reales de Fernando VII del año 1823.

Figura 1. Ral de quatre de Ferran VII de l'any 1823.

Figure 1. Piece of four rals of Ferran VII from 1823.

El tesoro de Sant Joan d'Alacant, integrado por 501 monedas de oro y plata, se halló casualmente en esta localidad el día 13 de abril del año 1963. Las monedas del tesoro fueron acuñadas por reyes y pretendientes al trono de España comprendidos entre Felipe V (1700-1746) y el archiduque Carlos (1701-1714) y el rey Fernando VII (1808-1833). Las más antiguas pertenecen al año 1708 y las más modernas son monedas de 4 reales del año 1823 (figura 1) que no están especialmente gastadas, aunque eran de uso cotidiano, y por eso podemos decir que el tesoro fue escondido el año 1823. Es, hasta ahora, el tesoro de monedas de época contemporánea más importante de la provincia de Alicante (figura 2).

El tesoro de Sant Joan d'Alacant, integrat per 501 monedes d'or i plata, es trobà casualment a aquesta localitat el dia 13 d'abril de l'any 1963. Les monedes del tesoro foren encunyades per reis i pretendents al tron d'Espanya compresos entre Felip V (1700-1746) i l'arxiduc Carles (1701-1714) i el rei Ferran VII (1808-1833). Les més antigues pertanyen a l'any 1708 i les més modernes són rals de 4 de l'any 1823 (figura 1) que no estan especialment gastats, tot i que eren d'ús quotidià, i per això podem dir que el tesoro fou amagat l'any 1823. És, fins ara, el tesoro de monedes d'època contemporània més important de la província d'Alacant (figura 2).

Figura 2. Situación de Sant Joan d'Alacant y de algunas de las localidades de la comarca de l'Alacantí referidas en el texto.

Figura 2. Situació de Sant Joan d'Alacant i d'algunes de les localitats de la comarca de l'Alacantí esmentades en el text.

Figure 2. Location of Sant Joan d'Alacant and other villages of l'Alacantí shire mentioned in the text.

The treasure of Sant Joan d'Alacant, consisting of 501 coins of gold and silver, was found by chance in this very same village on the 13th of April in 1963. The coins of the hoard were minted by the Spanish rulers between the Spanish throne candidates Philip V (1700-1746) and Archduke Charles (1701-1714) and King Ferdinand VII (1808-1833). The oldest coins date back to 1708 and the most modern are "piece of four" reales from 1823 (figure 1). Despite having been used on a daily basis, they are not especially eroded, allowing us to confirm that the hoard was hidden in 1823. It is, so far, the most important contemporary hoard of coins of the Alicante province (figure 2).

Apareció en una casa ubicada en el número 6 de la calle Colón de Sant Joan d'Alacant, cuando se estaban haciendo trabajos de reforma (figura 3). Ese día había tres personas trabajando en la casa: Vicente Ferrer Escrivá, José Sala Pastor y Francisco Gosálbez Sala.

El hallazgo se produjo en el momento de derribar un tabique de unos 70-80 cm de espesor que estaba cerca de la fachada de la casa (figura 4). Se descubrió que dentro se había dejado un espacio, en el que se había colocado una olla de barro dentro de la que estaban guardadas las monedas.

El mismo día del hallazgo el propietario de la casa, Vicente Ferrer Escrivá, se desplazó al Ayuntamiento y depositó el conjunto de monedas (figura 5). Cumplía así con la legislación vigente que decía que eran propiedad del estado las antigüedades halladas casualmente.

Aparegué en una casa ubicada al número 6 del carrer Colom de Sant Joan d'Alacant, quan s'hi estaven fent treballs de reforma (figura 3). Eixe dia hi havia tres persones treballant en la casa: Vicente Ferrer Escrivá, José Sala Pastor i Francisco Gosálbez Sala.

La troballa es produí en el moment d'enderrocar un envà d'uns 70-80 cm de gruix que estava ben a prop de la façana de la casa (figura 4). Es descobrí que dins s'hi havia deixat un espai, on s'hi col·locà una olla de fang dins de la qual estaven guardades les monedes.

El mateix dia de la troballa el propietari de la casa, Vicente Ferrer Escrivá, es desplaçà a l'Ajuntament i hi diposità el conjunt de monedes (figura 5). Complia així amb la legislació vigent que deia que eren propietat de l'estat les antiguitats trobades casualment.

It was founded in a house located on 6 Colon Street in Sant Joan d'Alacant, whilst the renovation of the house was taking place (figure 3). On this day, there were three people working on the property: Vicent Ferrer Escrivá, José Sala Pastor and Francisco Gosàlbez Sala.

The discovery took place when a 70-80 cm thick partition wall located next to the facade of the house was demolished (figure 4). Then, a small hole was discovered in the wall, where the ceramic pot that contained the coins had been placed.

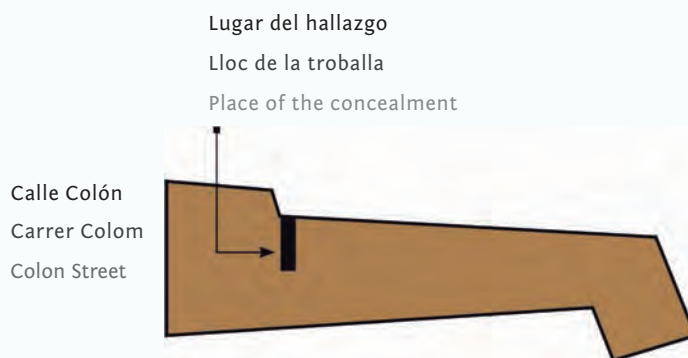
Due to the law that established that all the antiquities found by chance belonged to the state, Vicente Ferrer Escrivá handed in the coinage (figure 5) to the Town Hall on the same day of the discovery.

Figura 3. La casa poco antes de la reforma y en la actualidad, vistas de la fachada.

Figura 3. La casa poc abans de fer-se'n la reforma i en l'actualitat, vistes de la façana.

Figure 3. The house shortly before the renovation and nowadays, views of the facade.

Lugar del hallazgo

Lloc de la troballa

Place of the concealment

Calle Colón
Carrer Colom
Colon Street

Figura 4. Lugar del hallazgo según el testimonio de José Sala Pastor.

Figura 4. Lloc de la troballa segons el testimoni de José Sala Pastor.

Figure 4. Place of the concealment according to José Sala Pastor's testimony.

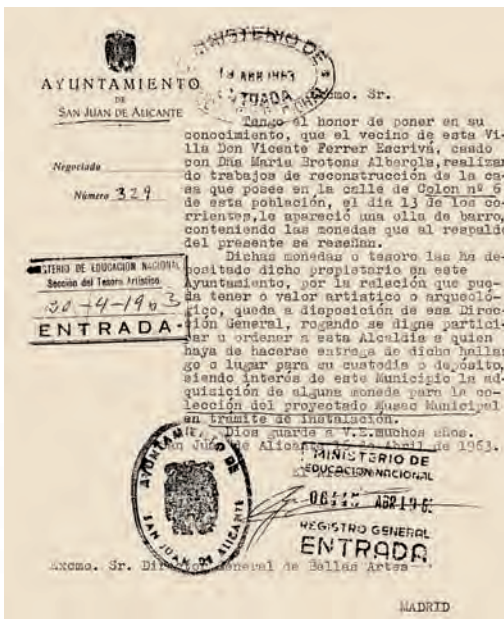

Figura 5. Carta que informa del depósito en el Ayuntamiento de Sant Joan d'Alacant.

Figura 5. Carta que informa del dipòsit a l'Ajuntament de Sant Joan d'Alacant.

Figure 5. Letter informing the deposit in the Town Hall of Sant Joan d'Alacant.

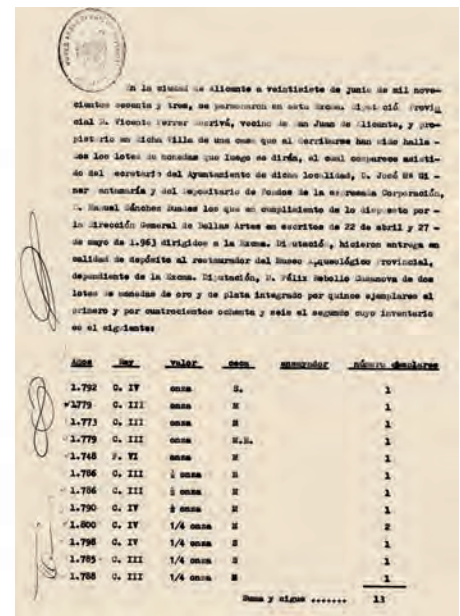

Figura 6. Acta de depósito del tesoro en la Diputación Provincial de Alicante.

Figura 6. Acta de dipòsit del tresor en la Diputació Provincial d'Alacant.

Figure 6. Act of deposit of the treasure within the Diputació Provincial d'Alacant.

El alcalde escribió a la Dirección General de Bellas Artes de Madrid el día 16 de abril comunicando el descubrimiento, facilitando una breve relación de las 15 monedas de oro y 486 de plata agrupadas por valores y preguntando dónde tenían que depositarlas. Poco después, el 22 de abril, un escrito remitido desde Madrid establecía que el conjunto tenía que depositarse en el Museo Arqueológico de Alicante. El 27 de junio del año 1963 se formalizó el Acta de depósito del conjunto en la Excm. Diputación Provincial de Alicante (figura 6) y el 15 de marzo de 1967 el Ministerio de Educación y Ciencia resolvió que el estado adquiriría el tesoro con destino al Museo Arqueológico de Alicante.

L'alcalde santjoaner escrigué a la *Dirección General de Bellas Artes* de Madrid el día 16 d'abril comunicant el descobriment, facilitant una relació escarida de les 15 monedes d'or i 486 de plata agrupades per valors i preguntant on havien de dipositar-les. Poc després, el 22 d'abril, un escrit remés des de Madrid establia que el conjunt havia de dipositar-se al Museu Arqueològic d'Alacant. El 27 de juny de l'any 1963 es formalitzà l'Acta de dipòsit del conjunt en l'Excm. Diputació Provincial d'Alacant (figura 6) i el 15 de març de 1967 el *Ministerio de Educación y Ciencia* resolgué que l'estat adquiriria el tresor amb destinació al Museu Arqueològic d'Alacant.

On the 16th of April, the mayor of Sant Joan d'Alacant wrote to the *Dirección General de Bellas Artes* in Madrid in order to communicate the discovery, giving an inventory of the 15 coins of gold and 486 of silver organized according to its values and asking where the coinage should be deposited. Shortly afterwards, on 22nd of April, a letter sent from Madrid determined that the treasure should be kept in the Archaeological Museum of Alicante. The 27th of June of 1963, the acknowledgement of receipt in the Excm. Diputación Provincial d'Alacant (figure 6) was formalised and the 15th of March of 1967 the Ministry of Culture and Science determined the acquisition of the treasure by the state, being the Archaeological Museum of Alicante its final destination.

El traslado definitivo de las monedas desde la caja de caudales de la Diputación a las dependencias del Museo no se produjo hasta el año 1994, momento en que se hizo una primera catalogación. El año 1997 apareció la primera referencia al tesoro en el catálogo¹ de la exposición “Monedas d’ahir, tresors de hui” y el año 2013 el primer estudio monográfico². Desde el año 2002 se puede contemplar una parte del tesoro en la sala de la Edad Moderna y Contemporánea del MARQ. Además, el tesoro de Sant Joan d’Alacant se ha exhibido (figura 7) en dos exposiciones temporales: “Monedas d’ahir, tresors de hui” (Museo de Prehistoria de Valencia, el año 1997, y Museo Arqueológico de Alicante, el año 1998) y “Monedas. Todas las caras de la historia” (Museo Arqueológico de Alicante, años 2010-2011).

Al comparar la relación de monedas depositadas en el Ayuntamiento de Sant Joan el día del hallazgo y la de las monedas custodiadas en la actualidad en el MARQ, podemos concluir que este tesoro ha llegado íntegramente hasta nosotros.

Gracias a la conciencia cívica y ejemplar de las personas que intervinieron en su descubrimiento, se ha preservado un documento excepcional de nuestro patrimonio histórico. No es habitual que hallazgos de estas características lleguen a ser conocidos por la sociedad ya que en muchos casos la codicia lo impide.

It was not until 1994, when the hoard was finally moved from the Diputacion’s safe deposit box to the Museum, when it was catalogued for the first time. In 1997, the treasure was first referenced in the catalogue¹ of the exhibition “Monedas d’ahir, tresors de hui,” and in 2013, the first monograph research². Since 2002, a part of the treasure has been shown in the Modern and Contemporary Hall of the MARQ. Furthermore, the treasure of Sant Joan d’Alacant has been shown in two touring exhibitions (figure 7): “Monedas d’ahir, tresors de hui” (Museu de Prehistòria de València in 1997, and the Archaeological Museum of Alicante in 1998) and “Coins. The many faces of History” (Archaeological Museum of Alicante, years 2010-2011).

Comparing the coins deposited in the Town Hall of Sant Joan d’Alacant the day of the discovery to the coinage currently kept in the MARQ, we can assure that the hoard collection is complete today. Thanks to the exemplary and civic awareness of the discoverers, an exceptional document of our historic heritage has been preserved. Is not common that society is able to see this kind of finding due to, in many cases, the greed that prevents it from enduring time.

El trasllat definitiu de les monedes des de la caixa de cabals de la Diputació a les dependències del Museu no es produí fins l’any 1994, moment en què se’n féu una primera catalogació. L’any 1997 aparegué la primera referència al tresor en el catàleg¹ de l’exposició “Monedas d’ahir, tresors de hui” i l’any 2013 el primer estudi monogràfic². Des de l’any 2002 es pot contemplar una part del tresor en la sala de l’Edat Moderna i Contemporània del MARQ. A més, el tresor de Sant Joan d’Alacant s’ha exposat (figura 7) en dues mostres temporals: “Monedas d’ahir, tresors de hui” (Museu de Prehistòria de València, l’any 1997, i Museu Arqueològic d’Alacant, l’any 1998) i “Monedas. Totes les cares de la història” (Museu Arqueològic d’Alacant, anys 2010-2011).

En comparar la relació de monedes dipositades a l’Ajuntament de Sant Joan el dia de la troballa i la de les monedes custodiades en l’actualitat al MARQ, podem concloure que aquest tresor ha arribat íntegrament fins a nosaltres.

Gràcies a la consciència cívica i exemplar de les persones que intervingueren en el seu descobriment, s’ha preservat un excepcional document del nostre patrimoni històric. No és habitual que troballes d’aquestes característiques arriben a ser conegudes per la societat ja que en molts casos la cobdícia ho impideix.

Figura 7. Parte del tesoro de Sant Joan d'Alacant en la exposició temporal "Monedas. Todas las caras de la historia", diciembre 2010-febrero 2011.

Figura 7. Part del tresor de Sant Joan d'Alacant en l'exposició temporal "Monedes. Totes les cares de la història", desembre 2010-febrer 2011.

Figure 7. Part of the treasure of Sant Joan d'Alacant in MARQ's touring exhibit "Coins. The many faces of History", December 2010-February 2011.

¹ Olcina Doménech, M., 1997: Sant Joan (*Sant Joan, Alacant*). En: M.M. Llorens Forcada, P.P. Ripollès Alegre, C. Doménech Belda, C. *Monedes d'ahir, tresors de hui*, València, p. 61.

² Ramón Sánchez, J.J., 2013: *El tesoro de Sant Joan d'Alacant*, Alicante: MARQ. Museo Arqueológico de Alicante. Diputación de Alicante.

Esta revista, que pretende dar a conocer el tesoro y su historia de manera didáctica, es un resumen de la monografía del año 2013, y a ésta le remitimos si quiere obtener más información sobre puntos concretos de todo lo que aquí exponemos.

Aquesta revista, que pretén donar a conèixer el tresor i la seua història de manera didàctica, és un resum de la monografia de l'any 2013, i a aquesta li remetem si vol obtindre més informació sobre punts concrets de tot el que ací exposem.

This review, which pretends to make known the treasure and its history in a didactical way, is a summary of the monograph published 2013, so for a more detailed information please see the monograph.

EL PROPIETARIO DEL TESORO

EL PROPIETARI DEL TRESOR

THE OWNER OF THE TREASURE

Figura 8. Vista de la huerta de Alicante según Cavanilles.

Figura 8. Vista de l'horta d'Alacant segons Cavanilles.

Figure 8. Sights of the horta d'Alacant according to Cavanilles.

El tesoro fue escondido el año 1823, momento en que la población de Sant Joan d'Alacant, cuyo término quedaba dentro de la conocida como huerta de Alicante, sería de unos 5.000 habitantes y basaba su economía en la agricultura (figura 8).

Hemos podido saber que hasta el año 1853 la casa donde apareció el tesoro pertenecía a José Chápuli Gomis (figura 9) y que éste la heredó después de la muerte de su padre, José Chápuli Lledó, quién la había comprado el día 3 de abril de 1834.

The treasure was hidden in 1823, where a population of 5.000 inhabitants lived in the village of Sant Joan d'Alacant, a municipality of the area popularly known as "Horta d'Alacant.". The base of this community's economy was agriculture (figure 8).

As far as we know, until 1853, the house where the hoard was found belonged to José Chapuli i Gomis (figure 9). He had inherited the house after the death of his father, José Chápuli i Lledó, who had bought it on the 3rd of April in 1834.

El tesoro fou amagat l'any 1823, moment en què la població de Sant Joan d'Alacant, el terme de la qual quedava dins de la coneguda com a horta d'Alacant, devia ser d'uns 5.000 habitants i basava la seua economia en l'agricultura (figura 8).

Hem pogut saber que fins l'any 1853 la casa on aparegué el tesoro pertanyia a José Chápuli i Gomis (figura 9) i que aquest l'heretà després de la mort de son pare, José Chápuli i Lledó, qui l'havia comprada el dia 3 d'abril de 1834.

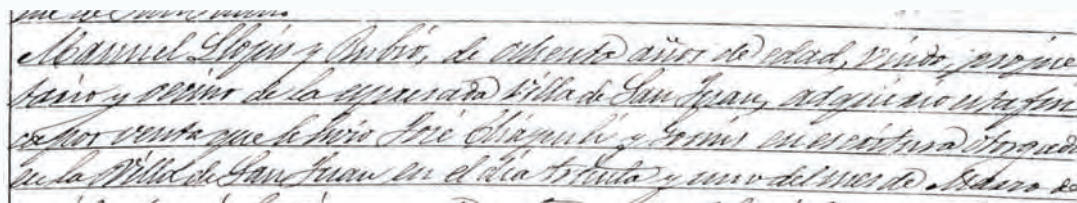

Figura 9. Detalle de la certificación literal de propiedad de la casa de la calle Colón con la primera transmisión de propiedad documentada en el Registro de la Propiedad de Alicante.

Figura 9. Detall de la certificació literal de propietat de la casa del carrer Colom amb la primera transmissió de propietat documentada al Registre de la Propietat d'Alacant.

Figure 9. Detail of the literal certificate of property of the house located in Colom Street and the first documented transfer of ownership documented in the Record of Property of Alacant.

El documento donde se formalizó la compraventa del año 1834 (figura 10) relata como un grupo de 9 personas (hermanos, hermanas, primos y primas) vendieron colectivamente la casa que habían heredado del propietario, y al mismo tiempo primo hermano suyo, Antonio Quereda Chápuli, que había fallecido sin hacer testamento y era soltero. Estas personas (ver árbol genealógico en páginas 12-13) eran Josef Quereda Bertomeu, Teresa Quereda Bertomeu, Clara Quereda Bertomeu, Bautista Quereda Ramos, Antonio Chápuli Lledó, Josef Chápuli Lledó, Francisca Chápuli Lledó, Luisa Chápuli de Marco y Josef Orts Chápuli. Además, este documento nos informa del hecho de que Antonio Quereda había comprado la casa el año 1804 a Ramón Sala.

Encontramos un escenario muy revelador: quien era el propietario de la casa el año 1823 murió sin hacer testamento, por lo que tenemos que suponer que su muerte fue repentina.

El document on es formalitzà la compravenda de l'any 1834 (figura 10) relata com un grup de 9 persones (germans, germanes, cosins i cosines) vengueren col·lectivament la casa que havien heretat del propietari i alhora cosí germà Antonio Quereda i Chápuli, que havia mort sense fer testament i era solter. Aquestes persones (veure arbre genealògic en pàgines 12-13) eren Josep Quereda i Bertomeu, Teresa Quereda i Bertomeu, Clara Quereda i Bertomeu, Bautista Quereda i Ramos, Antonio Chápuli i Lledó, Josep Chápuli i Lledó, Francisca Chápuli i Lledó, Luisa Chápuli de Marco i Josep Orts i Chápuli. A més, aquest document ens informa del fet que Antonio Quereda havia comprat la casa l'any 1804 a Ramon Sala. Trobem un escenari molt revelador: qui era el propietari de la casa l'any 1823 morí sense fer testament, per la qual cosa hem de suposar que la mort fou sobtada.

The purchasing contract where the sale is formalised in 1834 (figure 10) mentioned a group of 9 people (brothers, sisters and cousins) that collectively sold the house they had inherited from their cousin and owner, Antonio Quereda i Chapuli, that died single and without having made the will. These people (see family tree on pages 12-13) were Josep Quereda i Bertomeu, Teresa Quereda i Bertomeu, Clara Quereda i Bertomeu, Bautista Quereda i Ramos, Antonio Chápuli i Lledó, Josep Chápuli i Lledó, Francisca Chápuli i Lledó, Luisa Chápuli de Marco and Josep Orts i Chápuli. In addition, this document mentioned that fact that the house had been bought by Ramón Sala in 1804.

We find an informative scenario: the owner of the house between 1804 and 1834 died, probably suddenly, without having made a will.

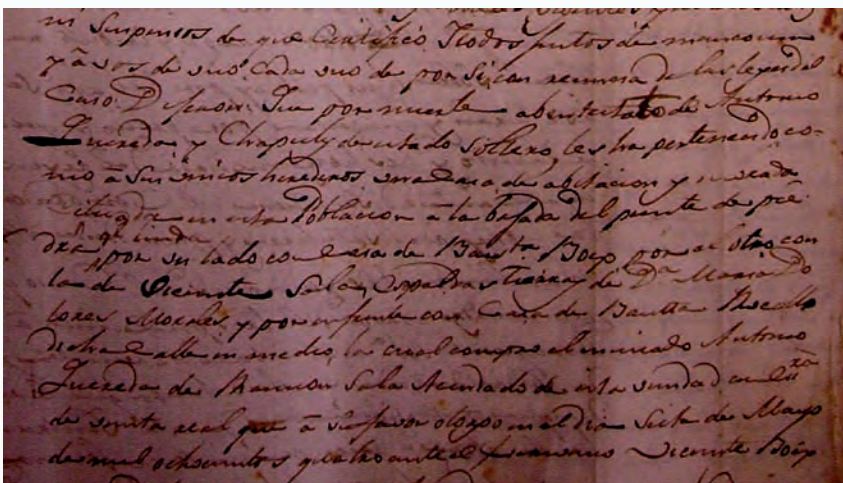

Figura 10. Detalle del documento de venta de la casa del año 1834 (Archivo Histórico Provincial de Alicante).

Figura 10. Detall del document de venda de la casa de l'any 1834 (Arxiu Històric Provincial d'Alicante).

Figure 10. Detail of the sales document of the house of 1834 (Arxiu Històric Provincial d'Alicante).

ANTONIO QUEREDA CHÁPULI

Antonio Quereda Chápuli pertenecía, por parte materna, a una familia acomodada de labradores de Sant Joan d'Alacant, si bien por vía paterna ignoramos su filiación: pensamos que debe proceder de Mutxamel, ya que no hemos descubierto pista alguna de la familia de Sant Joan d'Alacant a la que pudo pertenecer su padre y algunos de los primos de apellido Quereda vivían en Mutxamel. Antonio Quereda Chápuli era hijo de Vitoriana Chápuli Orts y Francisco Juan Quereda, que ya había fallecido el año 1775. La muerte del padre cuando Antonio aún era de corta edad debió condicionar decisivamente su vida y la situación económica de la familia (figura 12).

Sus abuelos, Vitoriana Orts y Nicolás Chápuli, residían ya el año 1741, en calidad de propietarios, en una casa situada en la Plaza de la Cruz.

Antonio Quereda i Chápuli pertanyia, per part materna, a una família benestant de llauradors de Sant Joan d'Alacant, encara que per via paterna n'ignorem la filiació: pensem que deu procedir de Mutxamel, ja que no hem descobert cap traça de la família de Sant Joan d'Alacant a què pogué pertànyer son pare i alguns del cosins de cognom Quereda vivien a Mutxamel.

Antonio Quereda i Chápuli era fill de Vitoriana Chápuli i Orts i Francisco Juan Quereda, que ja era mort l'any 1775. La mort del pare quan Antonio encara era de curta edat degué condicionar decisivament la seua vida i la situació econòmica de la família (figura 12).

Els seus avis, Vitoriana Orts i Nicolás Chápuli, residien ja l'any 1741, en qualitat de propietaris, en una casa situada a la Plaça de la Creu.

The maternal side of Antonio Quereda i Chápuli's family was a well-off peasant family from Sant Joan d'Alacant. Although we ignore the filiation of his paternal side of his family. Because we have not found any relatives living in Sant Joan d'Alacant and, also due to the fact that two of the cousins were living in the neighbouring village of Mutxamel, we consider that originally they could be from Mutxamel.

Antonio Quereda i Chápuli's parents were Vitoriana Chápuli i Orts and Francisco Juan Quereda, who had already died in 1775. The passing of his father when he was still a young child largely influenced his life and the economic position of the family (figure 12).

In 1741, his grandparents, Vitoriana Orts and Nicolás Chápuli, owned and lived in a house located in Cross Square. In 1774, Quereda i Bertomeu brothers' parents, Antonio Quereda's heirs, bought a house located on the Main Street of Sant Joan d'Alacant.

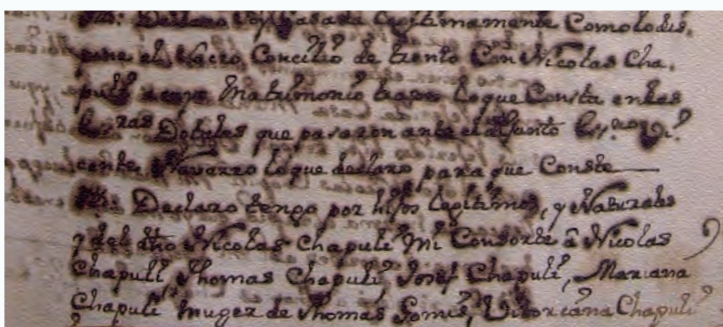

Figura 12. Detalles del testamento de Vitoriana Orts (Archivo Histórico Provincial de Alicante). Año 1775.

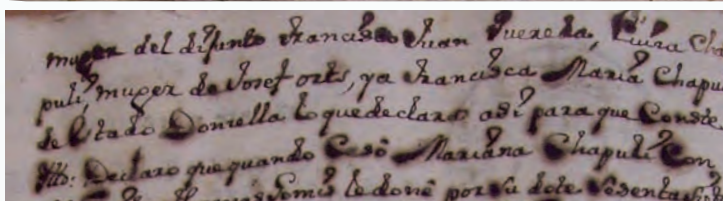

Figura 12. Detalls del testament de Vitoriana Orts (Arxiu Històric Provincial d'Alacant). Any 1775.

Figure 12. Vitoriana Orts' will details (Arxiu Històric Provincial d'Alacant). 1775.

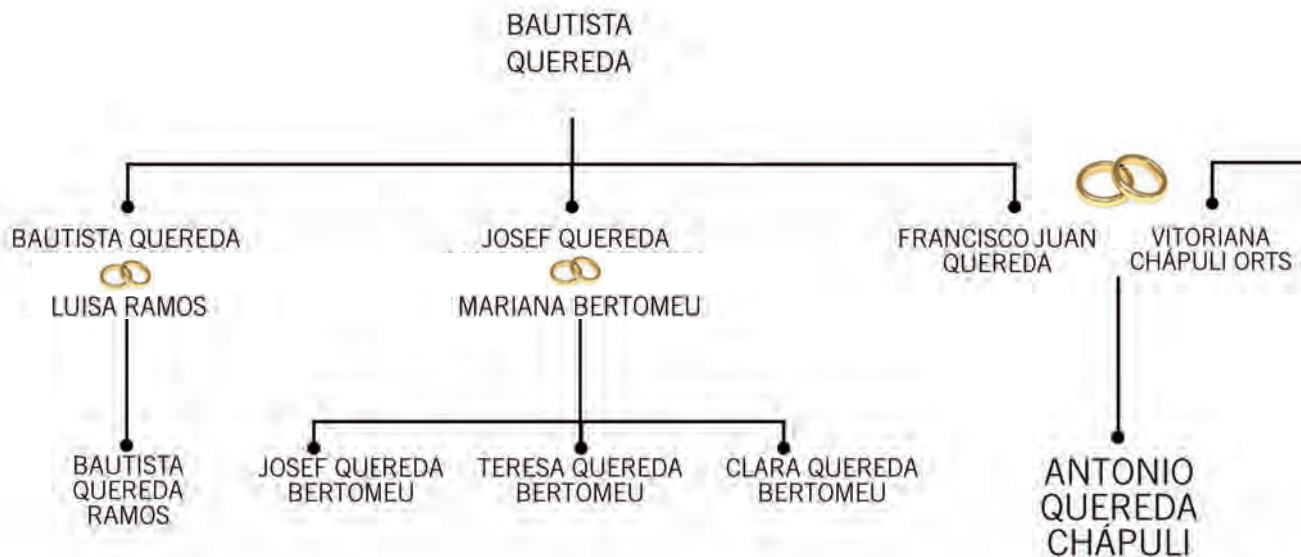

Figura 13. Árbol genealógico de Antonio Quereda Chápuli y de sus herederos y herederas.

Figura 13. Arbre genealògic d'Antonio Quereda i Chápuli i dels seus hereus i hereves.

Figure 13. Antonio Quereda i Chápuli family tree with some of his heirs.

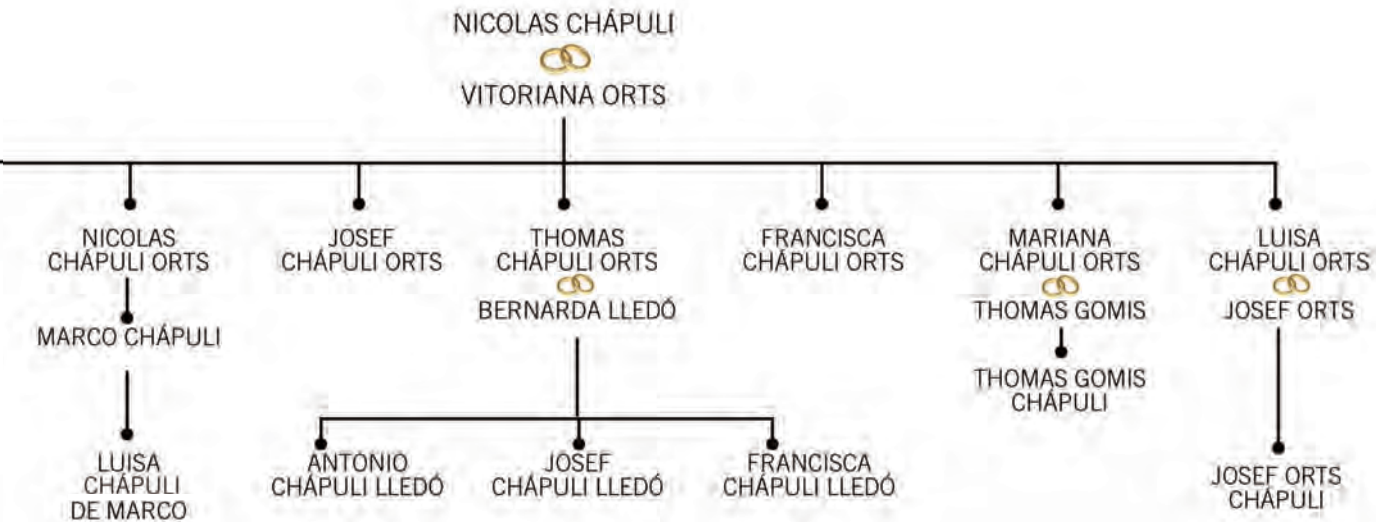
Los padres de los hermanos Quereda Bertomeu, herederos de Antonio Quereda, compraron el año 1774 una casa situada en la calle Mayor de Sant Joan d'Alacant que hacía esquina con la Plaza de la Cruz, prácticamente enfrente de la casa de Nicolás Chápuli y Vitoriana Orts. Así que Antonio Quereda y la mayoría de sus herederos (figura 13) compartieron como lugar de encuentro dicha plaza durante buena parte de su vida (figura 14).

Sabemos que el año 1784 Antonio Quereda trabajaba de criado para Crisóstomo Peres quien, en su testamento, le legó una casa situada en el camino hacia Benimagrell (figura 15). El día 27 de noviembre del año 1803, Antonio Quereda, que ahora era trabajador de la tierra (es decir, jornalero), vendió esta casa y compró el 7 de mayo del año 1804 la casa en que aparecería el tesoro el año 1963. Con los datos que tenemos, parece que con el cambio de casa apenas ganaría algo de dinero.

Els pares dels germans Quereda i Bertomeu, hereus d'Antonio Quereda, compraren l'any 1774 una casa situada al carrer Major de Sant Joan d'Alacant i que feia cantó amb la Plaça de la Creu, pràcticament en front de la casa de Nicolás Chápuli i Vitoriana Orts. Així que Antonio Quereda i la majoria dels seus hereus (figura 13) compartiren com a lloc de trobada la Plaça de la Creu durant bona part de la seua vida (figura 14). Sabem que l'any 1784 Antonio Quereda treballava de criat per a Crisóstomo Peres qui, en el testament, li llegà una casa situada al camí cap a Benimagrell (figura 15). El dia 27 de novembre de l'any 1803, Antonio Quereda, que ara era treballador de terres (és dir, jornalier) vengué aquesta casa i comprà el 7 de maig de l'any 1804 la casa on apareixeria el tresor l'any 1963. Amb les dades que tenim, sembla que amb el canvi de casa no guanyaria massa diners.

The house was located in a corner between the Main Street and Cross Square, almost in front of the house of Nicolás Chápuli and Vitoriana Orts. Thus, the majority of Antonio Quereda's inheritors (figure 13) would share the property as a familiar meeting point during most of their lives (figure 14).

In 1784, Antonio Quereda was working as a servant for Chrisostomo Peres, who, in his will, bestowed to him a house on the street known as way to Benimagrell (figure 15). On the 27th of November in 1803, while Antonio Quereda was working as a day labourer, he sold this house. On the 7th of May in 1804, he bought the property where the treasure was discovered in 1963. The amount of money earned in exchange for house was not significant.

No sabemos el año de nacimiento de Antonio Querreda Chápuli, pero hacia el año 1775 ya lo había hecho y el año 1784 trabajaba de criado. Pensamos que debió nacer poco antes del año 1770 y que ya de muy joven comenzaría a trabajar en casa de un vecino, cerca de donde había nacido su madre.

Si tenemos en cuenta su contexto socioeconómico, recibir como legado una casa, por modesta que fuese, debe considerarse un hecho fundamental en su vida y en su capacidad de ahorro y explica en parte la anomalía que supone que un jornalero fuese capaz de poseer esa cantidad de dinero.

No sabem l'any de naixement d'Antonio Querreda i Chápuli, però cap a l'any 1775 ja havia nascut i l'any 1784 treballava de criat. Pensem que degué nàixer poc abans de l'any 1770 i que de ben jove començaria a treballar a casa d'un veí, a prop d'on havia viscut sa mare.

Si tenim en compte el seu context socioeconòmic, el rebre com a llegat una casa, per modesta que fóra, també deu considerar-se un fet fonamental en la seua vida i en la seua capacitat d'estalvi i explica en part l'anomalia que suposa que un jornalero fóra capaç de posseir eixa quantitat de diners.

While we do not know the exact year in which Antonio Querreda i Chápuli was born, it has been confirmed that he had already been born by 1775, and that by 1784 he was working as a servant. We hypothesize that he was probably born shortly before 1770, and began working at a very young age in a house nearby his home. Taking into account the socioeconomic context, it must have been an essential event in Antonio Querreda i Chápuli's life and capacity for saving money when he received a house as a legacy, no matter how humble the house. Furthermore, it explains how a day labourer was able to possess such an amount of money.

Figura 14. Plaza de la Cruz a comienzos del siglo XX. (Geografía General del Reino de Valencia. Provincia de Alicante).

Figura 14. Plaça de la Creu a començaments del segle XX. (Geografía General del Reino de Valencia. Provincia de Alicante).

Figure 14. The Cross Square in the early 20th century (Geografía General del Reino de Valencia. Provincia de Alicante).

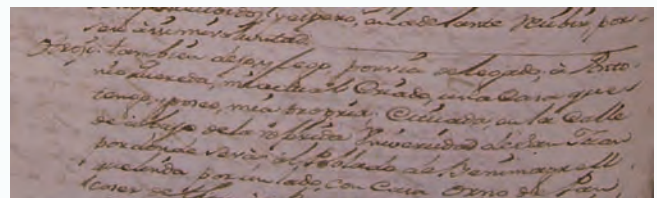

Figura 15. Detalle del testamento de Crisóstomo Peres (Archivo Histórico Provincial de Alicante).

Figura 15. Detall del testament de Crisóstomo Peres (Arxiu Històric Provincial d'Alicant).

Figure 15. Chrisostomo Peres' will detail (Arxiu Històric Provincial d'Alicant).

Figura 16. Valores del tesoro de Sant Joan d'Alacant. 1: Ocho escudos. 2: Cuatro escudos. 3: Dos escudos. 4: Un escudo. 5: Medio escudo. 6: Ocho reales. 7: Cuatro reales. 8: Dos reales. 9: Un real. 10: Medio real. 11: Veinte reales. 12: Diez reales. 13: Peseta.

Figura 16. Valors del tesoro de Sant Joan d'Alacant. 1: Huit escuts. 2: Quatre escuts. 3: Dos escuts. 4: Un escut. 5: Mig escut. 6: Ral de 8. 7: Ral de 4. 8: Ral de 2. 9: Ral d'un. 10: Mig ral. 11: Vint rals. 12: Deu rals. 13: Pesseta.

Figure 16. Values represented in the treasure of Sant Joan d'Alacant. 1: 8 escuts. 2: 4 escuts. 3: 2 escuts. 4: 1 escut. 5: Half escut. 6: 8 rals coin. 7: 4 rals coin. 8: 2 rals coin. 9: 1 ral coin. 10: Half ral coin. 11: 20 rals coin. 12: 10 rals coin. 13: Pesseta.

COMPOSICIÓ DEL TRESOR

COMPOSITION OF THE TREASURE

El tesoro de Sant Joan d'Alacant (figura 16) se formó mediante el acopio de las monedas que había en circulación en el momento en que se tomó la decisión de ocultar la riqueza, monedas de Carlos III (1759-1788), Carlos IV (1788-1808), José Bonaparte (1808-1814) y Fernando VII (1808-1833), pero acudiendo también a un depósito de riqueza formado durante el siglo XVIII.

Al comparar este tesoro con otros de cronología similar, comprendidos entre la Guerra de Independencia (1808-1814) y la primera Guerra Carlista (1833-1840), vemos que se trata de un conjunto de monedas muy singular, con características llamativas que lo hacen, prácticamente, único.

Resulta un rasgo muy distintivo (figura 17) que contenga monedas de Fernando VI (1746-1759), del archiduque Carlos (1701-1714) y de Luis I (1724) y, sobretodo, que el reinado mejor representado sea el de Felipe V (1700-1746).

El tesoro de Sant Joan d'Alacant (figura 16) es formà mitjançant una arplega de les monedes que hi havia en circulació en el moment en què es prengué la decisió d'amagar la riquesa, monedes de Carles III (1759-1788), Carles IV (1788-1808), Josep Bonaparte (1808-1814) i Ferran VII (1808-1833), però acudint també a un dipòsit de riquesa format durant el segle XVIII.

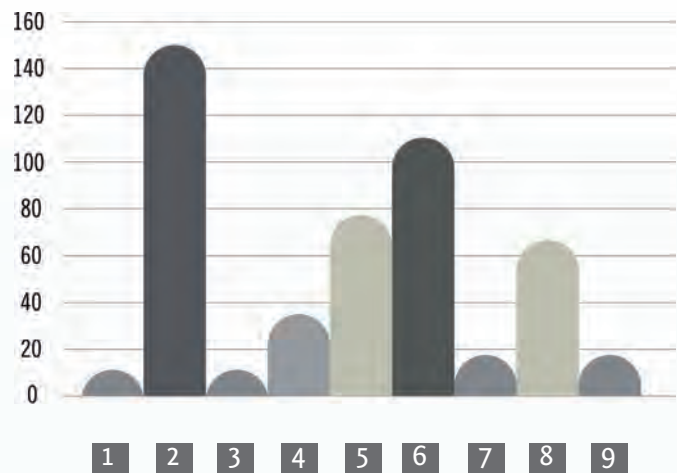
En comparar aquest tesoro amb d'altres de similar cronologia, compresos entre la Guerra d'Independència (1808-1814) i la primera Guerra Carlina (1833-1840), trobem que es tracta d'un conjunt de monedes molt singular, amb característiques cridaneres que el fan, gairebé, únic.

Resulta un tret molt distintiu (figura 17) que continga monedes de Ferran VI (1746-1759), de l'arxiduc Carles (1701-1714) i de Lluís I (1724) i, sobretot, que el regnat millor representat siga el de Felip V (1700-1746).

Figura 17. Monarcas representados en el tesoro de Sant Joan d'Alacant. 1: Archiduque Carlos. 2: Felipe V. 3: Luis I. 4: Fernando VI. 5: Carlos III. 6: Carlos IV. 7: José I. 8: Fernando VII. 9: No precisable.

Figura 17. Monarques representats en el tesoro de Sant Joan d'Alacant. 1: Arxiduc Carles. 2: Felip V. 3: Lluís I. 4: Ferran VI. 5: Carles III. 6: Carles IV. 7: Josep I. 8: Ferran VII. 9: No precisable.

Figure 17. Monarchs represented in the treasure of Sant Joan d'Alacant. 1: Archduke Charles. 2: Philip V. 3: Louis I. 4: Ferdinand VI. 5: Charles III. 6: Charles IV. 7: Joseph I. 8: Ferdinand VII. 9: No precisable.

The treasure of Sant Joan d'Alacant (figure 16) was collected by gathering the coins in circulation at the moment the decision of concealing the treasure was taken. Among the most remarkable ones, there are coins that belong to King Charles III (1759-1788), King Charles IV (1788-1808), Joseph Bonaparte (1808-1814) and King Ferdinand VII (1808-1883), but also others from the XVIII century.

Comparing this treasure with others of the same chronology, between the Peninsular War (1808-1814) and the First Carlist War (1833-1840), the treasure of Sant Joan d'Alacant presents very singular traits that make it very singular.

One of the most unique traits (figure 17) is the fact that the treasure consists of coins issued by Ferdinand VI (1746-1759), Archduke Charles (1701-1714), Louis I (1724), and especially Philip V (1700-1746).

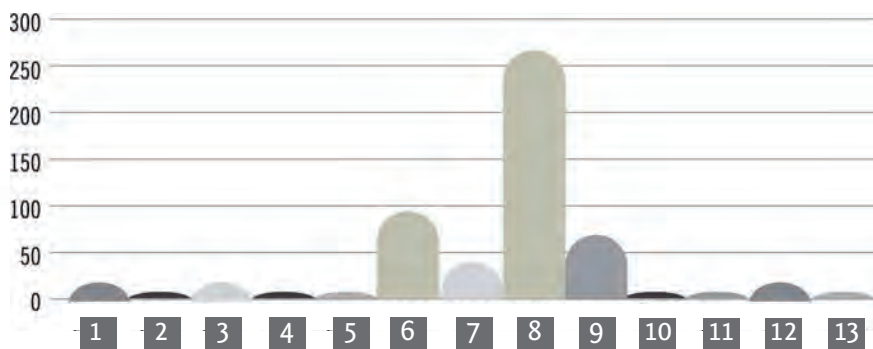

Figura 18. Monedas del tesoro de Sant Joan d'Alacant agrupadas por valores. 1: Ocho escudos. 2: Cuatro escudos. 3: Dos escudos. 4: Un escudo. 5: Medio escudo. 6: Ocho reales. 7: Cuatro reales. 8: Dos reales. 9: Un real. 10: Medio real. 11: Veinte reales. 12: Diez reales. 13: Una peseta.

Figura 18. Monedas del tesoro de Sant Joan d'Alacant agrupades per valors. 1: Huit escuts. 2: Quatre escuts. 3: Dos escuts. 4: Un escut. 5: Mig escut. 6: Ral de huit. 7: Ral de quatre. 8: Ral de dos. 9: Ral d'un. 10: Mig ral. 11: Vint rals. 12: Deu rals. 13: Una pesseta.

Figure 18. Treasure of Sant Joan d'Alacant coinage arranged by their values. 1: 8 escuts. 2: 4 escuts. 3: 2 escuts. 4: 1 escut. 5: Half escut. 6: 8 rals coin. 7: 4 rals coin. 8: 2 rals coin. 9: 1 ral coin. 10: Half ral. 11: 20 rals coin. 12: 10 rals coin. 13: Una pesseta.

Otras peculiaridades son que contiene gran número de monedas falsas y de monedas muy desgastadas y que tiene una elevada proporción de monedas de uso común para los intercambios cotidianos. Los valores más representados (figura 18) son los ejemplares de 2 reales, de 8 reales y de 1 real. Son monedas que tienen escaso valor (salvo las de 8 reales), e inusuales en atesoramientos porque resultan inapropiadas para el acopio de riqueza con la intención de esconderla. Otros tesoros que contienen monedas de plata recogen sobretodo monedas de 8 reales y 20 reales, las de plata de más valor.

Estos rasgos indican que la persona que escondió el tesoro de Sant Joan d'Alacant recibía monedas de poco valor como pago por tareas relacionadas con un trabajo concreto o esporádico, y que vivía en un contexto de relaciones laborales propicio para el uso de estas monedas.

La composición del tesoro muestra que pertenecía a alguien que trabajaba a jornal. Y esto encaja perfectamente con el retrato socioeconómico que hemos hecho de Antonio Querreda Chápuli quien, como hemos dicho antes, debía trabajar como jornalero.

Altres peculiaritats són que conté gran nombre de monedes falses i de monedes molt desgastades i que mostra una elevada proporció de monedes d'ús comú per als intercanvis quotidians. Els valors més representats (figura 18) són el ral de 2, el ral de 8 i el ral d'un. Són monedes que tenen escàs valor (tret dels rals de 8), i inusuals en atesoraments perquè resulten inapropiades per a l'arregla de riquesa amb la intenció d'amagar-la. Altres tesoros que contenen monedes de plata arreglen sobre tot rals de 8 i vint rals, els nominal de plata de més valor.

Aquests trets indiquen que la persona que amagà el tesoro de Sant Joan d'Alacant rebia monedes de poc valor com a pagament de tasques relacionades amb un treball concret o esporàdic, i que vivia en un context de relacions laborals propici per a l'ús d'aquestes monedes.

La composició del tesoro mostra que pertanyia a algú que treballava a jornal. I això encaixa perfectament amb el retrat socioeconòmic que hem fet d'Antonio Querreda i Chápuli qui, com hem dit abans, devia treballar com a jornalero.

Another relevant peculiarity is that it contains a great number of counterfeit money and very eroded coins, pointing out a high percentage of commonly used coins in daily exchanges. The 2 rals coin, the 8 rals coin and the 1 ral coin are the most represented coins of the treasure (figure 18). All of them are coins with a low value (especially the 8 ral coin). For this reason, these types of coins are very rare as they were not appropriate to keep and hide in sums of coinage. Other silver-coin treasures are formed by 8 rals and 20 rals coins, the coins with a higher percentage of silver.

These findings show that the person who hid the treasure of Sant Joan d'Alacant received low value coins as payment for sporadic jobs and lived in a context of work in which these kinds of coins were accepted.

The coinage of the treasure proved that it belonged to someone who used to work for a daily wage, which perfectly suits the aforementioned socioeconomic portrait of Antonio Querreda i Chápuli.

Hemos calculado la riqueza del tesoro en 5.948 reales de vellón, la moneda de cuenta de la época. El período que acumula más riqueza (figura 19) corresponde a monedas acuñadas en el intervalo 1774-1813, momento en el que Antonio Quereda comenzó a trabajar, recibió la herencia de Crisóstomo Peres y tal vez de su madre y realizó la venta y la compra de las casas.

Si tenemos en cuenta que en Alicante el secretario del Ayuntamiento cobraba en esa época un sueldo de entre 8.000 y 9.000 reales de vellón anuales, el alguacil entre 752 y 1.440 y el barrendero 451, la riqueza del tesoro de Antonio Quereda no representa una fortuna formidable pero tampoco es desdeñable, si tenemos en cuenta su biografía y su contexto socioeconómico. La cantidad que escondió debió ser fruto de una paciente labor de ahorro y resultado de toda una vida de trabajo, y para él constituiría una auténtica fortuna.

A una persona de esa edad (50-60 años) y contexto social, que parece que no podía confiar en la atención de otras personas, le habría asegurado la subsistencia y permitido afrontar el futuro y la vejez con cierta tranquilidad.

Hem calculat la riquesa del tresor en 5.948 rals de billó, la moneda de compte de l'època. El període que acumula més riquesa (figura 19) correspon a monedes encunyades en l'interval 1774-1813, moment en què Antonio Quereda començà a treballar, rebé l'herència de Crisóstomo Peres i tal volta de sa mare i realitzà la venda i la compra de les cases.

Si tenim en compte que a Alacant el secretari de l'ajuntament cobrava en eixa època un sou d'entre 8.000 i 9.000 rals de billó anuals, l'agutzil entre 752 i 1.440 i l'agranador 451, la riquesa del tresor d'Antonio Quereda no representa una fortuna formidable però tampoc no és menyspreable, si tenim en compte la seua biografia i el context socioeconòmic. La quantitat que amagà degué ser fruit d'una pacient tasca d'estalvi i resultat de tota una vida de treball, i per a ell devia constituir una autèntica fortuna.

A una persona d'eixa edat (50-60 anys) i context social, que sembla que no podia confiar en la cura d'altres persones, li hauria assegurat la subsistència i permés afrontar el futur i la vellesa amb una certa tranquil·litat.

The wealth of the treasure has been calculated in 5.948 rals de billó, the most common coinage at the time. It was between 1774 and 1813 when the majority of the wealth was accumulated (figure 19). Coincidentally, this was in the same period in which Antonio Quereda i Chápuli started to work and when he received the legacy from Crisostomo Pere. Moreover, this is likely the time that his mother bought and sold the houses.

If we consider that, at that time, the annual income earned by the City Clerck of Alacant was between 8.000 and 9.000 rals de billó, the bailiff earned between 752 and 1.440 and a street sweeper 451, the wealth of Antonio Quereda's treasure was not a formidable fortune. Nevertheless, if we take into account his biography and his socioeconomic context, his hoard can not be disregarded. The hidden amount was the result of a lifetime of patient struggle to hoard the money, and for the owner it would constitute a real fortune.

The treasure would have ensured Antonio Quereda's subsistence and it would have allowed him to calmly face the future and the old age, especially for someone of his age (50-60 year old) and social context, with nobody there to take care of him.

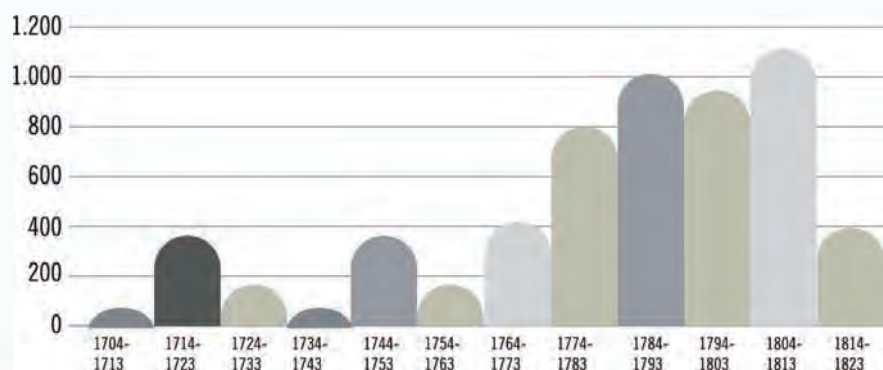

Figura 19. Valor en reales de vellón de las monedas del tesoro de Sant Joan agrupadas por décadas.

Figura 19. Valor en rals de billó de les monedes del tresor de Sant Joan agrupades per dècades.

Figure 19. Value of the treasure of Sant Joan d'Alacant coinage in rals de billó arranged by decades.

CONTEXTO HISTÓRICO DE LA OCULTACIÓN DE LAS MONEDAS

CONTEXT HISTÒRIC DE L'OCULTACIÓ DE LES MONEDES

THE HISTORICAL CONTEXT OF THE COINAGE CONCEALMENT

El acopio de información de Antonio Quereda y sus herederos y herederas nos ha permitido obtener una imagen bastante precisa de la situación socioeconómica de algunos de ellos: Josef Quereda Bertomeu, Bautista Quereda Ramos, Antonio Chápuli Lledó y Josef Chápuli Lledó. Del resto nada más sabemos. Aparte de Bautista Quereda Ramos, todos disfrutaban de una posición acomodada, bien por encima del nivel de subsistencia que soportaba la mayor parte de la población. Josef Quereda Bertomeu, vecino de Mutxamel trabajó de labrador, recaudador de impuestos, tratante y repartidor de las aguas del pantano de Tibi. Los hermanos Antonio y Josef Chápuli eran labradores y vecinos de Sant Joan d'Alacant, y Josef (que también aparece viviendo en la Santa Faz, término de Alicante) llegó a tener derecho a voto en el censo electoral de Alicante de 1839, censitario y especialmente restrictivo.

Bautista Quereda Ramos, residía en la partida de la Santa Faz (figura 20), era jornalero y debió tener una situación más humilde, pero como hijo único heredaría las tierras de sus padres. La posición de Antonio Quereda Chápuli, jornalero pero también acomodado, debió estar más cerca de la de Bautista Quereda que de la de sus otros primos.

Un recull d'informació d'Antonio Quereda i els seus hereus i hereves ens permet obtindre una imatge bastant precisa de la situació socioeconòmica d'alguns d'ells: Josef Quereda i Bertomeu, Bautista Quereda i Ramos, Antonio Chápuli i Lledó i Josef Chápuli i Lledó. De la resta res més sabem. Tret de Bautista Quereda i Ramos, tots gaudien d'una posició més que folgada, ben per damunt del nivell de subsistència que suportava la major part de la població. Josef Quereda i Bertomeu, veí de Mutxamel treballà de llaurador, recaptador d'impostos, tractant i repartidor de les aigües del pantà de Tibi. Els germans Antonio i Josef Chápuli eren llauradors i veïns de Sant Joan d'Alacant, i Josef (que també apareix vivint a la Santa Faç, terme d'Alacant) arribà a tindre dret a vot en el cens electoral d'Alacant de 1839, censatari i especialment restrictiu.

Bautista Quereda i Ramos, residia a la partida de la Santa Faç (figura 20), era jornalero i degué tindre una situació més humil, però com a fill únic heretaria les terres de sos pares. La posició d'Antonio Quereda i Chápuli, jornalero però també benestant, degué estar més a prop de la de Bautista Quereda que de la dels altres cosins.

The records of Antonio Quereda and his heirs allow us to obtain a clear portrait of the socioeconomical situation of some of them: Josef Quereda i Bertomeu, Bautista Quereda i Ramos, Antonio Chápuli i Lledó and Josef Chápuli i Lledó. We know nothing about the rest of Antonio Quereda's family. Apart from Bautista Quereda i Ramos, everyone else enjoyed a comfortable social status, far above the standards of most of the population. Josef Quereda i Bertomeu, Mutxamel's neighbour, worked as a farmer, tax collector and Tibi's dam waters trader. The siblings Antonio and Josef Chápuli were farmers and neighbours of Sant Joan d'Alacant. By 1839, Josef (who was also Santa Faç's neighbour, in the municipality of Alicante) was included in Alicante's electoral roll, obtaining the right to vote, which was censitary and especially restrictive.

Bautista Quereda i Ramos, resided in the Santa Faç district (figure 20). He was a humble day labourer, but as an only child inherited his parent's lands. On the contrary, Antonio Quereda i Chápuli was a well-off labourer, which is the reason why his social position was probably closer to that of Bautista Quereda than to his cousins.

Figura 20. Iglesia y monasterio de la Santa Faz (*Crónica de Alicante* de Viravens).

Figura 20. Església i monestir de la Santa Faç (*Crónica de Alicante* de Viravens).

Figure 20. Santa Faç church and monastery (*Crónica de Alicante* de Viravens).

Por otra parte, parece que Antonio Quereda Chápuli y sus primos tendrían el año 1823 entre 50 y 60 años. Todos estos datos permiten aproximarnos a las posibles inquietudes políticas de estas personas.

El tesoro de Sant Joan d'Alacant se escondió el año 1823, fecha en la que se produce el fin del Trienio Liberal (1820-1823). La vecina ciudad de Alicante fue la última en capitular, el 6 de noviembre, ante el ejército francés que, conocido como los "Cien Mil Hijos de San Luis", entró en España para reposar a Fernando VII como monarca absoluto. Después los liberales sufrirían una dura represión por parte de los absolutistas.

No hemos encontrado miembro alguno de la familia comprometido de manera activa ni con los liberales ni con los absolutistas, ni parece que tuviesen participación en los acontecimientos del Trienio o del año 1823, ni haber sufrido represalias.

Per altra banda, sembla que Antonio Quereda i Chápuli i els seus cosins devien tindre l'any 1823 entre 50 i 60 anys. Totes aquestes dades ens permeten apropar-nos a les possibles inquietuds polítiques d'aquestes persones.

El tresor de Sant Joan d'Alacant s'amagà l'any 1823, data en què es produeix la fi del Trienni Liberal (1820-1823). La veïna ciutat d'Alacant fou l'última en capitular, el 6 de novembre, davant l'exèrcit francès que, conegut com els "Cent Mil Fills de Sant Lluís", entrà a Espanya per reposar a Ferran VII com a monarca absolut. Després el liberals patirien una dura repressió per part dels absolutistes.

No hem trobat cap membre de la família compromés de manera activa ni amb els liberals ni amb els absolutistes, ni sembla que tingueren participació en els esdeveniments del Trienni o de l'any 1823, ni haver patit represàlies.

It appears that in 1823 Antonio Quereda i Chápuli and his cousins were in their fifties. All these pieces of information, enable us to approach these people's political views.

The treasure of Sant Joan d'Alacant was concealed in 1823, when the Liberal Triennium (1820-1823) finished. On November 6th, the neighbouring city of Alicante was the last one to capitulate in front of the French army, popularly known as the "Hundred Thousand Sons of Saint Louis". The French army invaded Spain in order to restore King Ferdinand VII as an absolute monarch. Afterwards the Liberals were heavily repressed by the Royalists.

We have not found any of Antonio Quereda's family members to be actively involved in politics, neither supporting the Liberals nor the Royalists. Thus, it appears that none of them took part actively or suffered any reprisal for their participation in the Liberal Triennium.

En la vecina ciudad de Alicante los grupos sociales más comprometidos con la defensa del constitucionalismo durante el Trienio Liberal eran la burguesía comercial, el artesanado y el proletariado urbano. Labradores y jornaleros, grupos a los que pertenecieron Antonio Quereda y sus primos, mostraron poco interés por este activismo. Pensemos también que, a causa de su edad, es poco probable que tuviesen inclinación a empuñar las armas.

El avance del ejército francés, ayudado por partidas de realistas españoles, fue rápido. La ciudad de Alicante resistió, pero a comienzos de julio la mayoría de las localidades de la provincia ya estaban sometidas a las tropas realistas, que no trataron de tomar Alicante por asalto (figura 21). Asediaron Alicante a distancia, pero ésta controlaba los núcleos de población más cercanos, como San Vicente del Raspeig o Sant Joan d'Alacant.

A la veïna ciutat d'Alacant els grups socials més compromesos amb la defensa del constitucionalisme durant el Trienni Liberal eren la burgesia comercial, l'artesanat i el proletariat urbà. Els llauradors i els jornalers, grups als quals pertanyien Antonio Quereda i els seus cosins, mostraren poc interès per aquest activisme. També pensem que, a causa de l'edat, és poc probable que tingueren inclinació a agafar les armes.

L'avanç de l'exèrcit francès, recolzat per partides de realistes espanyols, fou ràpid. La ciutat d'Alacant resistí, però a començaments de juliol la majoria de les localitats de la província ja estaven sotmeses a les tropes realistes, que no tractaren de prendre Alacant per assalt (figura 21). Assetjaren Alacant a distància, però aquesta controlava els nuclis de població més propers, com ara Sant Vicent del Raspeig o Sant Joan d'Alacant.

During the Liberal Triennium, the social groups that were deeply involved in the defense of Constitutionalism, in the neighbouring city of Alicante, were the commercial bourgeoisie, the craftsmen and the urban proletariat. Nevertheless, farmers and day labourers, such as Antonio Quereda's family, showed little interest in politics. Likewise, we consider that it is unlikely due to their age that they were inclined to take up the arms. Sided by the Spanish royalists, the advance of the French army was quick. Alicante resisted because it was not directly attacked, but by the beginning of February, the majority of the province's villages were under the control of the Royalist troops (figure 21). The French army laid the siege to Alicante from a distance, and the capital controlled the surrounding villages such as San Vicente del Raspeig and Sant Joan d'Alacant.

Figura 21. Alicante en el siglo XVIII (*Crónica de Alicante de Viravens*).

Figura 21. Alacant en el segle XVIII (*Crónica de Alicante de Viravens*).

Figure 21. Alacant in the 18th century (*Crónica de Alicante de Viravens*).

Figura 22. Veinte reales de José I.

Figura 22. Vint rals de Josep I.

Figure 22. 20 rals coin of Josep I.

Aún así, las incursiones de partidas de realistas eran un riesgo muy presente. Y el hecho de que Sant Joan quedara dentro del control de la plaza de Alicante significa que seguramente quedaba sometida a la fuerte presión fiscal y a las confiscaciones practicadas por las autoridades encargadas de organizar la defensa. Tenemos noticias de combates cerca de San Vicente del Raspeig el mes de julio y en un lugar indeterminado de Sant Joan d'Alacant seguramente el mes de agosto.

En este ambiente de incertidumbre y de inestabilidad producido entre los meses de julio y noviembre en la comarca de l'Alacantí hay que contextualizar esta ocultación de monedas.

No era la primera vez que Sant Joan d'Alacant se encontraba en esta situación, ya que durante la Guerra de la Independencia (1808-1814) había vivido una coyuntura similar, cuando la plaza militar de Alicante (que no llegó a ser ocupada por los franceses) estaba en constante estado de guerra en espera de un posible ataque.

Entre los meses de julio y noviembre del año 1823 los sanjuaneros se sentirían nuevamente a merced de una inminente incursión, ya que en su recuerdo debió estar muy presente aquel 21 de abril del año 1812 en el que las tropas francesas recorrieron a sangre y fuego el pueblo y su término, matando, al menos, 29 personas (figura 22).

Amb tot, les incursions de les partides de realistes eren un risc ben present. I el fet que Sant Joan quedara dins del control de la plaça d'Alacant significa que segurament quedava sotmesa a la forta pressió fiscal i a les confiscacions practicades per les autoritats encarregades d'organitzar-ne la defensa. Tenim notícies de combats a prop de Sant Vicent del Raspeig al mes de juliol i en un lloc indeterminat de Sant Joan d'Alacant segurament al mes d'agost.

En aquest ambient d'incertesa i d'inestabilitat produït entre els mesos de juliol i novembre a la comarca de l'Alacantí s'ha de contextualitzar l'ocultació de monedes.

No era la primera volta que Sant Joan d'Alacant es trobava en aquesta situació, ja que durant la Guerra de la Independència (1808-1814) havia viscut una conjuntura similar, quan la plaça militar d'Alacant (que no arribà a ser ocupada pels francesos) romania en constant estat de guerra en espera d'un possible atac.

Entre els mesos de juliol i novembre de l'any 1823 els santjoaners se sentirien novament a mercé d'una imminent incursió, ja que en el record degué estar ben present aquell 21 d'abril de l'any 1812 en què les tropes franceses recorregueren a mata-degolla el poble i el seu terme, i mataren, al menys, 29 persones (figura 22).

Nonetheless, the Royalists raids were a real threat to Alicante. Therefore, in order to organize the defense, the territories controlled by the capital such as Sant Joan d'Alacant suffered an increasing tax burden and confiscations.

We have evidence about fights near Sant Vicent del Raspeig in July and in an indetermined area of Sant Joan d'Alacant, most likely occurring in August.

This situation of uncertainty and instability, which took place between July and November in l'Alacantí shire, was the context for the concealment of the coinage. It was not the first time that Alicante had been in a similar situation. During the Peninsular War (1808-1814), Alicante (never conquered by the French) was in a permanent state of war waiting for possible attacks.

Between July and November of 1823, the inhabitants of San Joan d'Alacant were at the mercy of an imminent incursion, due to the memories of April 21st 1812, when the French troops assaulted the village killing at least 29 people (figure 22).

Las circunstancias eran ahora diferentes porque España vivía el año 1823 una guerra civil y el peligro venía más de la actitud agresiva de los realistas españoles (que fueron quienes se encargaron de ocupar objetivos secundarios y restaurar el orden absolutista), que no de los franceses, con una actitud más diplomática.

No era necesario que Antonio Quereda Chápuli tuviese convicciones políticas. Más bien parece que el miedo a saqueos por parte de los bandos en lucha o que se reprodujesen los hechos del año 1812, sin olvidar la presión fiscal de los responsables de la defensa de Alicante, fueron los factores que hicieron que personas del pueblo pusiesen en lugar seguro sus riquezas. Lo mismo haría Antonio Quereda, posiblemente pensando que el peligro pasaría en unas semanas, y decidió esconder el dinero, sin contárselo a nadie, con la intención de recuperarlo en pasar el peligro. En su caso una muerte inesperada y súbita impidió que las monedas volviesen a salir del escondrijo y, de esta manera, esos ahorros se convirtieron en un tesoro.

Les circumstàncies eren ara diferents perquè Espanya vivia l'any 1823 una guerra civil i el perill venia més de l'actitud agressiva dels realistes espanyols (que foren qui s'encarregaren d'ocupar objectius secundaris i restaurar l'ordre absolutista), que no dels francesos, amb una actitud més diplomàtica.

No era menester que Antonio Quereda i Chápuli tinguera conviccions polítiques. Més bé sembla que la por a robatoris per part dels bàndols en contesa o que es reproduiren els fets de l'any 1812, sense oblidar la pressió fiscal dels responsables de la defensa d'Alacant, foren els factors que feren que persones del poble posaren en lloc segur les riqueses. Això faria Antonio Quereda, possiblement pensant que el perill passaria en unes setmanes i decidí amagar els diners, sense dir-ho a ningú, amb la intenció de recuperar-los en passar el perill. En el seu cas una mort inesperada i sobtada impedí que les monedes tornaren a eixir de l'amagatall i, d'aquesta manera, els estalvis esdevingueren tresor.

This tragedy was still fresh in the collective memory of the population. Nonetheless, the circumstances were different this time. In 1823, Spain was in middle of a civil war. The most dangerous threat was the aggressive attitude of the Spanish Royalists (that occupied the secondary targets and restored the absolutist order) instead of the French, who in this occasion behaved in a much more diplomatic manner.

It was not necessary for Antonio Quereda i Chápuli to have political convictions. Rather, it appears that were the robberies of both contenders and the fear of reliving the events of 1812, without forgetting the increase in the tax burden imposed by the authorities in charge of the defense, the factors which caused people to conceal their savings in a safe place. That is what Antonio Quereda did, possibly thinking of the danger would pass in a few weeks. He, consequently, decided to hide his savings, without telling anybody. In his case, an unexpected sudden death made the concealment become a treasure.

Firma de Antonio Quereda (Archivo Histórico Provincial de Alicante).

Signatura d'Antonio Quereda (Arxiu Històric Provincial d'Alacant).

Antonio Quereda's signature (Arxiu Històric Provincial d'Alacant).

Para saber más y en profundidad

Per a saber-ne més i amb profunditat

Further reading

LA PARRA LÓPEZ, E. i SÁNCHEZ RECIO, G., 1985:
La revolución burguesa. En: Forner Muñoz, S.,
(coord.): *Historia de la provincia de Alicante. Tomo V. Edad Contemporánea*. Siglo XIX, Murcia,
pp. 19-104.

LLORCA RIPOLL, R. 2012: *San Vicente del Raspeig durante la invasión de los Cien Mil Hijos de San Luis (1823)*, Plecs del Cercle-59. Ayuntamiento de San vicente del Raspeig.

MARTÍNEZ VALLE, A. i RIPOLLÈS ALEGRE, P.P., 1997:
El tesoro de la familia Ferrer de Plegamans, Valencia.

RAMÓN SÁNCHEZ, J.J., 2013: *El tesoro de Sant Joan d'Alacant*, Alicante: MARQ. Museo Arqueológico de Alicante. Diputación de Alicante.

GUTIÉRREZ LLORET, R.A. i ZURITA ALDEGUER, R., 1990: El Trienio Constitucional y la organización de la Milicia Nacional en Alicante (1820-1823). *Col·loqui Internacional "La Revolució francesa i el procés revolucionari a Catalunya i al País Valencià"*, Fundació Caixa de Catalunya. Barcelona, pp. 99-11.

Créditos

Crèdits

Credits

Comisario/ Comissari/ Exhibition Curator

Julio J. Ramón Sánchez
Técnico de la Unidad de Excavaciones y Colecciones del MARQ/ Tècnic de la Unitat d'Excavacions i Col·leccions del MARQ/ Technician of Unit Excavations and Collections of the MARQ

Director Técnico del MARQ/ Director Tècnic del MARQ/ Technical Director of MARQ

Manuel H. Olcina Doménech

Director Gerente de la Fundación MARQ/ Director Gerent de la Fundació MARQ/ Director of the MARQ Foundation

Francisco Sirvent Belando

Jefe de Exposiciones del MARQ/ Cap de la Unitat d'Exposicions del MARQ/ Head of Unit Exhibitions of the MARQ

Jorge A. Soler Díaz

Jefe de la Unidad de Excavaciones y Colecciones del MARQ/ Cap de la Unitat d'Excavacions i Col·leccions del MARQ/ Head of Unit Excavations and Collections of the MARQ

Rafael Azuar Pérez

PRODUCCIÓN EXPOSICIÓN.

Unidad de Exposiciones MARQ/ PRODUCCIÓ EXPOSICIÓ.

Unitat d'Exposicions MARQ/ EXHIBITION PRODUCTION.

Exhibition Department of MARQ

Juan A. López Padilla

José L. Menéndez Fueyo

Teresa Ximénez de Embún Sánchez

Lorena Hernández Serrano

Patricia Sánchez Martínez

Audiovisual/ Audiovisual/ Audiovisual

Lorena Hernández Serrano

PáginaWeb/ PàginaWeb/ Website

Ignacio Hernández Torregrosa
Lorena Hernández Serrano

Textos/ Textos/ Texts by

Julio J. Ramón Sánchez

Revisión de textos/ Revisió de textos/

Revision of texts

Ana García Barrachina

Ausiàs Gomis Moratal

Enric Verdú Parra

Traducción al inglés/ Traducció a l'anglès/

Traslation in english

David Gosálbez Martínez

Impresión folleto/ Impressió fullet/

Pamphlet printed by

Imprenta Provincial

Impresión panel/ Impressió panell/

Panel printed by

Fotograbados

Seguridad/ Seguretat/ Security

Tomás Jiménez Pareja

Diseño/ Disseny/ Design

Lorena Hernández Serrano

Impresión/ Impressió/ Printed

Imprenta Provincial

Edita/ Edita/ Published by

Fundación C.V. MARQ

D.L: A 24-2014

MARQ
MUSEO ARQUEOLÓGICO DE ALICANTE

